

Kihelkonna rahvas on erandita kirjaoskajad. Noorte õpetamise eest kannavad hoolt 15 algkooli, milledes õpib üle 600 õpilase. Jõukate peremeeste lapsed käivad Tartus keskkoolides.

Hariduse edendamisele kaasaaitamiseks on asutatud hariduseselts ja raamatukogu-ühingud, kuid ainelise vaesuse ja kohaste jõudude puudumise tõttu ei suuda need kuigi suurt tegevust avaldada.

Tervishoiulised olud. Tervishoiuliselt asub kirjeldatav kihelkond mõnes suhtes soodsamais tingimuses kui naaberkihelkonnad, sest peale jaoskonna-arsti on tal linna läheduse ja heade liiklemisteede tõttu kasutatavad ka Tartu linnas praktiseerivad arstid ja kliinikud. Kodus arstitakse seepärast ainult vähemaid haigusi ja vigastusi. Linna lähedus on ka koduse puhtuse rõhutamisele kaasa aidanud. Kardinal akende ees, värvitud pörandad, vähemalt ühel-kahel toal, sagedasti ka pörandariided ja lilled — neid leiame üle kihelkonna. Puhtusele suuremat tähelepanu võimaldab ka uuemoeliste rehest lahus seisvate majade hulk, mis kuni 40—50% ulatub, ja avarad õued. Peldikud ja saunad on enamikul elamuist. Nakkavaist haigusist olgu nimetatud tähniline tüüfus sõja- ajal ja düsenteeria 1921. a. Elva ümbruses. Suur on ka tiisikusse haigeksjääjate arv.

Ajalugu. Katoliku ajal kuulus praeguse Nõo kihelkonna ala Tartu piiskopkonna maade hulka. Esimest korda esineb Nõo nimetus 1319. a., mil räägitakse toomhännast Johann de Nughen. Nähtavasti olid juba tol ajal üksikud maa-alad Nõos Tartu toomhärrade kasutada. Arvatavasti 14. aastasajal ehitatakse Nõkku Tartu toomkiriku kabel (Kapelle), mille kohta leiduvad esimesed kirjalikud teated 1559. a. Russowi kroonikas. Sel aastal oli ordumeister Gotthard Kettler oma vägedega Nõo kiriku juures leeris. Nõo kirik kannab tol ajal Püha Lorenzi kiriku nime, kuid on tõenäoliselt Tartu toomkiriku kabelina püsinud, mitte iseseisvust saavutanud. 17. aastasaja teisel veerandil on kirik lagunenuid seisukorras — ilma katusega jne., ka puudub kogudusel kirikuõpetaja, kelle kohuseid 1627. a. teate järele Puhja ja 1634. a. teadet mööda Rõngu kirikuõpetaja täidab. Kirik seatakse siiski varssi korda ja 1638. a. asub kirikuõpetajana ametisse Adrian Virginius, Vastse Testamendi tõlkija Adrian Virginiuse vanaisa. Siit peale on kogudusel alati kirikuõpetaja olnud. Ainult Põhjasõja ajal tuli vaheaeg; siis võttis kirikuõpetaja kohuste täitmise enda peale Johann Arens, ameti poolest raamatukõitja, kuid ometi mitte hariduseta mees: tundis eesti, läti, rootsi, poola ja vene keelt. Arens toimis korraga Tartus ja Nõos; viidi 1708. a. ühes teiste Tartu kodanikega Venemaale, kust 1712. a. tagasi tuli ja uuesti Nõkku asus. Konsistoorium ei tahtnud Arens'it ta puuduliku hariduse pärast kirikuõpetajaks tunnistada; Arens olevat siis Peeter I läbisõidul Nõost paaril korral viimase poole pöördunud ja oma ametiseseadmise palvele vastutulekut leidnud.

1804. a. põles kirikumõisa maha; tules hukkus peale vähemate katkendite ka kirikuarhiiv, nii et andmed kihelkonna vanema ajaloo kohta võrdlemisi puudulikud.

Läinud aastasaja keskel astus umbes 500 koguduse liiget apostl. õigeusku. Kõige hoogsam usumuutmine oli 1847. a. paigu; hilje-